

PAPER DETAILS

TITLE: ÜSKÜP RIFÂÎ ÂSİTÂNESİ SEYHİ SA'DEDDÎN SİRRÎ EFENDİ'NİN MÛSİKÎ YÖNÜ VE
BESTELENMİS ESERLERİ

AUTHORS: Safiye Seyda ERDAS

PAGES: 220-239

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1174125>

Üsküp Rifâî Âsitânesi Şeyhi Sa'deddîn Sırrî Efendi'nin Mûsikî Yönü ve Bestelenmiş Eserleri

**Musical Aspect of Sheikh of Skpoje Asitane Sa'deddîn Sırrî and his Composed
Lyrics**

Safiye Şeyda ERDAŞ^a

^a Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Müzik Bilimleri Bölümü Müzikoloji Anabilim Dalı
e-Posta: safiyeseyda@gmail.com , <https://orcid.org/0000-0002-3277-6415>

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi:	19.12.2019
Kabul Tarihi:	29.05.2020
Yayın Tarihi:	29.06.2020

Özet

Üsküp Rifâî Âsitânesi postnişinlerinden Sa'deddîn Sırrî Efendi edebiyat ve mûsikîye meraklı, zamanında cereyan eden hâdiselere duyarlı bir zâttır. Eğitim konusunda gayretlidir. Bir devrin bitişine ve başka bir devrin başlangıcına şahitlik eden bir ömür sürmüştür. Daha özele incek olunursa, denebilir ki, herhangi bir dergâh şeyhi değil, bir âsitâne şeyhi olarak mûsikî konusunda gösterdiği gayretler, tekke mûsikîsinde İstanbul ve Üsküp arasında bir köprü olmuştur. Kadîm tekke kültürünü sonraki nesillere aktarmaya çalışmış, icrâ edilen eserleri tashih ettirmiş ve bu hususta İstanbul tekke ve dergâhlarındaki icrâ ile birlik içinde olmaya çabalamış, yeni besteler yaptırarak bu birikime katkıda bulunmuştur.

Bu çalışmada Sa'deddîn Sırrî Efendi'nin üzerinde daha önce pek durulmamış mûsikî yönü ele alınmıştır. Hayatı hakkında kısaca bilgi verildikten sonra mûsikîye dair yazıları Latin harflerine aktarılmış; böylece onun mûsikîye dair görüş ve icralarının bir bütün olarak ele alınması hedeflenmiştir. Daha sonra mûsikîye dair faaliyetleri ve Manisa'daki mûsikî muallimliği üzerinde durulmuştur. Sa'deddîn Sırrî Efendi'nin mûsikîye dair hatıratlarına değindiğimiz bu kısım, 20. yüzyılın başında Rumeli tekkelerindeki mûsikî ve bunların İstanbul dergâhları ile irtibatını göstermektedir. Ayrıca o dönemde basılı olan mûsikî kitaplarının Rumeli'ndeki varlığı hakkında fikir vermektedir. Sırrî Efendi'nin Manisa'daki muallimliği ise dönemin mûsikî eğitimine dair ipuçları sunmaktadır.

Çalışmamızın son kısmında 1956 yılında Türkiye'ye göç eden Üsküp Rifâî Âsitânesi'nin 6. şeyhi Mustafa Haznedar Baba ve oğlu Râik Haznedar vesilesi ile günümüze kadar ulaşmış, Rifat Çalışkan'ın icrâsından tarafımızca notaya aktarılmış ilahilerin notaları sunulmuştur. Bu ilahilerin günümüze ulaşmasını sağlayan silsiledeki kişiler göz önüne getirildiğinde, söz konusu eserlerin geçmişi neredeyse yüzyıl öncesine kadar uzanmakta ve o dönemin Rumeli'sinin tekke mûsikîsine biraz olsun ışık tutmaktadır. Çalışmamızda güftesi Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait yeni bestelere de yer verdik. Bunlardan biri güftesinin kime ait olduğu belirtilmemiş bir Cüneyt Kosal bestesidir. Yaptığımız araştırmalar sonucu güftenin Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait olduğu tespit edilmiştir. Diğerleri ise M. Hakan Alvan'ın 2018 yılında bestelediği güftesi Sırrî Efendi'ye ait bir ilahidir. Güftesi ve bestesinin kime ait olduğu bilinmeyen, fakat Sırrî Efendi'nin kendi yazısı içerisinde yer verdiği bir ilahi de dönemin mûsikîsine örnek olarak kayıtlara geçmesi için bu çalışmaya eklenmiştir. Böylece 20. yüzyıl başında Üsküp Rifâî Âsitânesi'de şeyhlik yapmış Sa'deddîn Sırrî Efendi'nin mûsikîye dair görüşleri ve mûsikîmizde Sa'deddîn Sırrî güfteli eserler toplu bir şekilde dikkatlere sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sa'deddîn Sırrî, mûsikî, Rifâî, tekke mûsikîsi, Üsküp.

Giriş

Sa'deddîn Sırrî Efendi, XIX. yüzyıl sonu ve XX. yüzyıl başında, siyasi çalkantıların ve kültürel değişimlerin yaşandığı bir dönemde yaşamış ve birçok değişime şahitlik etmiş, bir yandan geleneği korumaya, bir yandan da değişime ayak uydurmaya çalışmıştır. Edebi zevke sahip olan Sırrî Efendi, zamanında yaşanan hadiselerle de ilgilidir. Bunu kaleme aldığı yazı ve şiirlerinde görmekteyiz.

Çalışmamızda özellikle ilk gençlik yıllarında Yahya Kemal üzerindeki edebî tesiri ile tanınan ve edebî kişiliği daha çok bilinen Sırrî Efendi'nin mûsikî yönünü ele aldık. Kadim tekke kültürümüz içerisinde yetişen Sa'deddîn Sırrî Efendi ömrü boyunca bu sahada emek vermiştir. Makalemizde güftesi Sırrî Efendi'ye ait ilahileri toplu bir halde sunmayı amaçladık. Bu vesile ile şimdiye kadar bilinen tek eseri olan "Devrân bu devran" ilahisine de yer verdik. Ayrıca bestesi Cüneyt Kosal'a ait güfte sahibinin bilinmediği bir ilâhinin de Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait olduğunu tesbit ettik ve çalışmamıza ekledik. Daha önce notaya alınmamış, Üsküp Rifâi Âsitânesi yolu ile günümüze ulaşmış, güftesi Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait dört eseri notaya alarak çalışmamıza dâhil ettik. Bestesi M. Hakan Alvan'a ait yeni bir eseri ve Sırrî Efendi'nin gazete yazıları arasında notasını verdiği bir ilahiyi de dâhil ederek toplam yedisi daha önce literatüre geçmemiş toplam sekiz eseri çalışmamızda sunduk.

Onun mûsikî hakkındaki görüşleri ve anılan sanatın şahsi hayatındaki yerini belirtmek bakımından bu konudaki yazılarına yer verip hatıratına değindik. Böylece kadim tekke kültürümüzün izlerini sürmeye ve günümüze aktarımı sağlamaya çalıştık.

Hayatı:

Sa'deddîn Sırrî Efendi 1286 (1869-1870) yılında Üsküp'de doğmuştur. Annesi Sara Hanım, babası ise Üsküp Rifâi Âsitânesi'nin 3. postnişini Muhammed Bâkır Efendi (1256/1840-1314/1896)'dir. Çocukluk ve gençlik yılları babasının terbiyesi altında geçen Sa'deddîn Sırrî Efendi ilk dinî, tasavvufî ve edebî eğitimini de babasından tahsil etmiştir. Dervişlik yolunda babasından el alarak ilerleyen Sa'deddîn Efendi, onun vefatından sonra 1316/1898 yılında amcası el-Hacc eş-Şeyh Bedreddin Efendi'den hilafet almıştır ve Üsküp Rifâi Âsitânesi'nin 4. postnişini olmuştur. Dedesi Sa'deddîn Efendi (v. 1296/1878)'ye nispetle II. Sa'deddîn olarak da bilinir. Postnişin olduğu dönemde dergâhın imarı ve tamiri ile ilgilenen Sa'deddîn Sırrî Efendi çevresinde âlim ve faziletli bir zât olarak bilinmiş ve hürmet görmüştür. O yıllarda Üsküp'te vazife yapan Eşref Paşa ve Bursalı Tahir Bey gibi zamanının fâzıl insanları ile görüşmüştür.

İlk eşi Hayriye Hanım'ın 1896'da vefatından sonra Redife Hanım ile evlenmiş ve bu evlilikten üç kızı dünyaya gelmiştir. Eşi Redife Hanım'ı ise bir doğum esnasında genç yaşta kaybetmiştir.¹ Dört kez evlendiği, birçok çocuğu olduğu, fakat bunlardan sadece bir kızının yaşadığı bilinmektedir.²

1913 yılında Balkan Harbi sonrası Üsküp'ün Türk hâkimiyetinden çıkması üzerine

¹ Adem Ceyhan, "Üsküplü Mutasavvıf-Şair Sâdeddin Sırrî Hayatı, Bazı Yazı ve Şiirleri II", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 11, sayı 1, 2013, Manisa, s. 427.

² Adem Ceyhan, "I. Dünya Harbi Yıllarında Manisa'da Üsküp'lü Bir Mutasavvıf Şair: Sâdeddin Sırrî ve Hatıraları", *Geçmişten Günümüze Manisa Şehzade III. Mehmed ve Manisa Tarihi-Kültürü-Ekonomisi*, c. II, 2018, Manisa, s. 1323.

Sa'deddin Sırrî Efendi ailesi ile İstanbul'a göç etmiştir. Bu göçün en mühim sebeplerinden biri de çocuklarının millî ve dinî bir eğitim almalarını istemesidir. Altı ay kadar İstanbul Erenköy'de ikâmet eden fakat aradığını bulamayan Sa'deddin Efendi buradan Manisa'ya göç etmiştir. İstanbul'da geçirdiği zaman zarfında oldukça zor bir dönem geçiren Sa'deddin Efendi sonrasında dervişlerine şöyle nasihatte bulunmuştur: "Hicret etmeyiniz ederseniz büyük şehirlere gitmeyiniz. Vatanınız olan kasabaya mümâsil bir yer arayınız. Benden nasihat!"³

1913-1919 yılları arasında Manisa'da ikamet etmiş, burada kızının eğitimi ile alakadar olmuş ve mûsikî muallimliği yapmıştır. Ömrünün son yıllarına dair pek malumat bulunmayan Sa'deddin Sırrî Efendi 6 Şubat 1936'da Türkiye'de vefât etmiştir. Kabri Üsküp Rifâî Âsitânesi bahçesindedir.⁴

Edebî Yönü, Mûsikîye Dâir Yazı ve Şiirleri:

Birçok mutasavvıf gibi şiir yazmayı ve okumayı seven Muhammed Bâkır Efendi, oğlu Sa'deddin Sırrî Efendi'nin edebî yönünün gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Sırrî Efendi, on iki yaş civarında yazdığı bazı manzum metinleri babasının görebileceği yerlere bırakarak bu metinleri görmesini ve onlar üzerinde düzeltmeler yapmasını sağlamıştır. Bu şekilde edebiyatta, bilhassa şiir türünde vukufunu artıran Sa'deddin Sırrî Efendi on beş yaşına geldiğinde vezin ve kafiye usulünü öğrenmiş; Arapça ve Farsça kelimelerin metin içerisindeki kullanımlarına hâkim olmuştur.

Yıldız, Ceride-i Sûfiyye gibi gazete ve dergilerde yazıları yayınlanan Sa'deddin Sırrî Efendi Yahya Kemal Beyatlı'nın hayatında ve sanatında önemli bir yere sahiptir. Yahya Kemal on üç, on dört yaşlarında Üsküp Rifâî Âsitânesi'ne devam etmiş, âyinlerde zâkir olarak ilâhiler okumuştur. Ayrıca Sa'deddin Efendi'den Farsça dersleri almıştır. Yahya Kemal'in şiir ve edebiyata dair duygularının açığa çıkmasında âlim ve şair bir zât olan Sa'deddin Sırrî Efendi'nin büyük etkisi vardır. "Ömrün şu biten neşvesi tam olsun erenler" mısrası ile başlayan bestelenmiş şiirini bu manevî hava ile yazdığı rivayet edilmektedir.⁵

Çeşitli gazete ve dergilerde birçok neşriyatı bulunan Sa'deddin Sırrî Efendi'nin mûsikî ile ilgili biri nazım diğeri nesir olmak üzere kaleme aldığı iki metin bulunmaktadır. *Mûsikî* başlıklı yazısında genel olarak mûsikî hakkındaki görüşlerini açıklamış, mûsikînin hayatın her alanındaki mevcudiyetini ve insandaki te'sirlerini ele almıştır. Hz. Peygamber'den misaller sunarak mûsikînin dinî çerçevedeki meşruiyetini izâha çalışmıştır:

MÛSİKÎ

Terânegâh-ı âleme nağme-i 'kûn' edeliden beri mûsikî mevcuttur. Denebilir ki beşerîyyet ne vakit başlamış ise, mûsikî de o vakit ibtidâ etmiştir. Taş, tunç, ağaç devrelerindeki insanlar, elbette ahvâlin ilcââtıyla münferihan ve ya müteessiren terennüm etmişlerdir.

Mesken ve melbusâta olan ihtiyâc-ı kat'î henüz hiss olunmazdan mukaddem nasıl ki ekl u şürbe mübrem bir lüzum-ı tabû var idi, mûsikî de o mebâdi-i edvârda hayatın bir lâzime-i gayr-

³ Ceyhan, "I. Dünya Harbi Yıllarında Manisa'da Üsküp'lü Bir Mutasavvıf Şair: Sâdeddin Sırrî ve Hatıraları", s. 1321.

⁴ Ceyhan, "I. Dünya Harbi Yıllarında Manisa'da Üsküp'lü Bir Mutasavvıf Şair: Sâdeddin Sırrî ve Hatıraları", s. 1324-1327; *Feyzu'l-Sabah*, İstanbul, 1985, s. 10.

⁵ Mustafa Kara, "Basra Bursa Bosna Güzergâhında Bir Mola: Üsküb Rifâî Tekkesi", *Keşkül*, sayı 28, İstanbul: Sûfî Kitap, 2013, s. 47; Yahya Kemal Beyatlı, *Çocukluğum Gençliğim Edebî ve Siyâsî Hâtıralarım*, İstanbul, 2018, s. 96.

ı mufârıkı idi. Belki henüz nutk ile yekdiğerine ifhâm-ı efkâr edemeyen eski insanlar bile iktizâ-yı hilkatle kendi kendilerine bir şeyler terennüm edip durmuşlardır.

Bugün bir sabıyy-i nevzâd gâ, gû diyerek müterennimdir. Bütün zevî'l-ervâh meşgul-i elhândır. Kumrunun hüzzâm edâlî kû kû kûları, yumurta kadar cüsseye mâlik olan bülbülün nevâ-yı âteşini hep âsâr-ı mûsikîdendir. Nagamât-ı andelîbânenin dekâyık-ı üslûbu tedkik edilse medîd mededlerle mukaddimeten bir gazel okuduğu, hezârfen şakırdılarla bir şarkı söylediği görülür.

Mûsikî mebdâ-i hilkatin esaslarıyla temelleşmiş bir lâzime-i hayattır. Devâmı da mâdâme'l-beşerriyye kâim olacağı şüphesizdir. Fıtrat-ı ezeliyyenin insanlara bahş ettiği hasâis arasında mûsikî, mühim bir mevki ihrâz etmiştir. Muhârebelerde insanlara can acısını unutturan, suya koşan teşne gibi âteş-i cidâle koşturan, iş başında insana muâvenet eden, develere koca sahra-yı kebîri şedd ettiren, bin koyunu bir çobana râm eyleyen hep mûsikîdir.

İbadetler, şenlikler, matemler, her milletde her bir ayin-i beşerriyye savt sâyesindedir. Hayat âlem-i esvâta müftakirdir. Biz İslâmların namâzlarımız, ezânlarımız, zikirlerimizde vâsita-i icrâiyye savttır. Savt-ı hasenle na't-ı şerîf okuyan bir âşıkın celî sayhaları, sabah namâzını kıldırان bir imamın cehrî kırâati ruhumuza ruh katar. Mezâmîn-i na'tiyyeyi ve mezâyâ-yı Kur'âniyyeyi bize ilkâ eden sadâdır.

Efsahu'l-lisân Efendimiz hazretlerinin Kelâmullah'ı rûhu'l-elhân olan çargâhdan okudukları mervîdir. ارحنى يا بلال (Ey Pembecik konuş benimle) کلمني يا حمير (Ey Bilal ferahlat beni) kelimât-ı Nebevîsi halâvet-i savtiyyenin te'sîrât-ı rûhiyyesini pek vâzih bir suretde göstermiştir. Bunca ashâb-ı kirâm arasında Bilâl-i Habeşî'yi bi'l-intihâb müezzîn-i hass yapan şüphesiz ki onun kudret-i fevkalâde-i mûsikîyyesi idi. Binâenaleyh ibâdetde mûsikî vüçûb derecesindedir. Çünkü gıdâ-yı ruhdur. Erkân-ı dîniyyemizden olan salât-ı mefrûzanın bir rûkn-i azîmi bulunan kırâatdeki gavâmız-ı kudsiyyeyi rûh-ı beşere infâz eder. Bize 'Kur'ân-ı Kerîm'i lahn-i Arab üzere okuyunuz.' buyurulmuştur. Bir Arab Kur'ân tilâvet ederken mükemmel bir hicaz seyr-i tabiisiyle insanı gaşy eder. Fakat fazla gunnelerle sâmiayı tahriş etmez. Filhakîka Kur'ân'da tegannî olmaz. Ancak mezâyâ-yı mûsikîyye, ağız büzerek bir takım lüzumsuz tegannîler değildir. Sâmiayı teşnîf ederek rûha nüfûz eden bir kuvve-i savtiyyedir ki fenn-i mûsikînin de'b-i mahsûsundan tecellî eder.

Mûsikînin tekâmîli Hazret-i Dâvud alâ nebiyyinâ aleyhi's-selâm devridir. Ma'lûmdur ki nebiyy-i müşârun ileyhın ahkâm-ı ibâdâtı şuûn-u luhûn üzere idi. Âleme ta'lîm-i elhân ile ba's olunan Dâvud Nebî maâbid-i mahsûsasında mezâmîrini büyük santurlarla bir âyin-i rûh-nevzâda [nüvâza] tevfîkan okur ve okuturlardı. Bu sûretle Hâlık'a yalvarır, halkı Hakk'a celb için ulvî sadâlarla insanların ruhlarına nüfûz ederek mezmûrlar okur, mezâyâ-yı savtiyyeyi ruhlandırarak nidâlar eylerdi.

Ses, gerçi bir ni'met-i vehbidir. O, tahsil ile ele geçmez bir cevherdir. Ancak bu fevkalâdelikle mümtâz bir derecedir. Yoksa zamânımızda tevsi' ve tesbît edilen tarz u usûl ile mükemmel bir ilim olmuştur. Alelâde bir dereceyi çalışmakla her müntesib tahsil edebilir, az çok akı karadan ayıracak kadar mahâret-i mûsikîyyeye mâlik olur.

Gönül ister ki ham sofularca ittihâz edilen dâire-i tengnâyiden biraz sıyrılarak esas-ı mesele memnuiyet-i sırfadan kurtulsun, mûsikî tahsiline râğbet verilsin, huffâz, hutebâ, eimme, mevlûdhân, zâkirler gibi dînen muhtâc olduğumuz zevât şimdiki mahdûdiyetde kalmasın. Bir câmiye, bir tekkeye gidilse ruhla beraber sâmia da hazzını alsın, mûsikîyi yalnız çeng addederek meziyyâtı inkâr edilmesin.

“Mûsikî, âşkın aşkını, fâsıkın fışkını uyandırır.” Mûsikî hakkında bu en güzel bir sözdür.

Filhakika mûsikî, meknûzât-ı vicdâniyenin meydana dökülmesine bir âletidir. Riyâkâr bir âbid-i müttekîyi bir anda çileden çıkardığı gibi, sâdık bir kulun kalbine bir nefesde aşk-ı ilâhîyi sokar, davul zurna ile oynayan bir bî-şuûru sırsıklam terletinceye oynattığı gibi nâyın nevâ-yı rûh-perverinden çıkan nefehât-ı kudsiyye ile bir âşıkı vecd ve cezebât içinde yıllarca döndürür, yandırır.

Bir fahûr-ı fâhîri katılınca güldürdüğü gibi bir felekzedeyi bayılınca inletir, ağlatır.⁶

Mûsikî terimlerinin yer aldığı *Istılâhât-ı Mûsikî* başlıklı şiiri ise âdetâ bir kâr-ı nâtık güftesidir, makam ve usûl adları başta olmak üzere mûsikî ile ilgili birçok terime yer vermiştir. Sa’deddîn Sırrî Efendi’nin bu ıstılaha hâkimiyeti onun mûsikî konusundaki yetkinliği ve gayreti konusunda bizlere fikir vermektedir:

“İstılâhât-ı Mûsikîyye

Reh-i **râst**ın budur âyîn-i evvel mûsikî ehli

Usûl üzre yola bir **pîş-revle** ibtidâr eyler

Sürûr-ı aşk ezel bezminde **taksîm**-i ilâhîdir

Gazel tarzında güftârım o remzi âşikâr eyler

Verir aks-i **sadâ** her perdeden bir âh-ı cân-gâhım

Hem **âheng**-i **segâh**ım **çârgâha müsteâr** eyler

Dügâh-ı şekden geçdim, **yegâh**-ı vahdeti buldum

Beni ehl-i hakikat **pencgâh**ımdan ayâr eyler

Bayâtî beyt-i dilde mahşer-i **uşşâkı** cem‘etse

Kopar âhım **hüseynî**den cihânı zâr zâr eyler

Hicâzkârâne feryâdım **hicâzı sûznâk** etdi

Zebânım **sûz-i dilden** dillere âteş nisâr eyler

Aşîrân-ı Acem duysa **nevâ**-yı âteşinim âh

Emînim **Isfahânîler Nihâvende** karâr eyler

Perişân oldu gönlüm kâkül-i **beste-nigâr**ımdan

⁶ *Ceride-i Süfiyye*, 18 Recep 1331/10 Haziran 1329 (23 Haziran 1913), nr. 50, s. 17-19.

Sabâ devrinde bir **fasl-ı ferahnâk** intizâr eyler

Ferah-efzâ ve **şevk-efzâ** olursa sözlerim çok mu?

Muhayyer diler ise **şâhnâzı gül-izâr** eyler

Dedi üstâd **büzürg-nağme-i aşka** **pesendîde**

Hezâr-ı tab'ımın **elhânı** vahy behredâr eyler

Nühüft olmaz **evic** evcinde **mâhûr-ı hümâyûnum**

Çıkar bir **zemzemem** âfâka ebr-i eşk-bâr eyler

Evic-ârâda **tâhir** meşrebim bir rind-i şeydâyım

Ne **dilkeş hâverânım** var havâyı **karcigâr** eyler

Olur rikkat-fezâ-yı merd-i Hak **hüzzâm-ı** hüzn-âver

Dayanmaz kalb-i **nikrîzi hisârı** ihtisâr eyler

Budur âdâb-ı **mutrib** bed' eder **devr-i kebîrden dem**

Dü-yekden devr eder sâgar dimâğı pür-mesâr eyler

Usûl-bendân-ı bezmin ihtirâmı var **makâmâta**

Hatâ-yı **düm-tekâ hânendegânı** şermsâr eyler

Per-efşân fâhtem pervâz eder gâyet **hafif** ammâ

Düşer **zencîr-i** kayda **darb-ı fethinden** güzâr eyler

Amân ey **sofiyânım** pek **sakîl**dir **çenber-i** devrân

Ağır **aksak** gider bu **devr-i Hindî** câna kâr eyler

Dokunma **sâzıma** zinhâr **mızrâb-ı** taabbüsle

Seni bir sayham ey zâhid o demde târümâr eyler

Budur **kânûn-ı** Cem çek sineye sen bir **kemân-ebrû**

Çıkar dil micmerinden dûdu **ûdun** intişâr eyler

Dedem cânlar bağışlar nefh edince **nây-ı** mansûru

Bu **savt-ı** dil-fezâyı duysa **Dâvud** iftihâr eyler

Görünmezse **def** elde def-i gam mümkün değil dilden

Cihân bezminde erbâb-ı **hevâ** hep inkisâr eyler

Kalan yok **bir nidâ**dan başka çünkü kubbede bâkî
Bakın **bu güfte**yi kim erganûnum yâdigâr eyler

Teessürle dü-nîm olmakda bağrım **düm-tekâ-tek**den
Çekince bir **meded hânende** yüz bin i'tizâr eyler

Zemîn ağlar, **zamân** ağlar **miyân** ağlar figânımla
Garîbim garb u **şarkı** âh ü zârım gam-güsâr eyler

Semâî şevkle teşnife sâ'îdir **terennümler**
Gezer dillerde **destânım**, **kalender**de karâr eyler

Ele geçmez o dilber **koşma** bî-hûde a cânım gel
Kaçar durmaz atar **mânî** cefâyı ihtiyâr eyler

Murakkas bir havâ tutdurdu **çeng**-i âleme hilkat
Cihân **oynar** keşâkeş âdemi hayret-şîâr eyler

Nedir bu nakş-ı gûnâgûn dünyâ **bestekâr**ında
Birer **tavr** ile her dem bir **giriş**den başka **kâr** eyler

Çıkar yüz bin kafâdan dehr içinde **tîz ü pesden ses**
Birer **nağme** bulur herkes teselliye medâr eyler

Sırrî"⁷

Mûsikî Yolculuğu:

Sa'deddîn Sırrî'nin musikiye olan merakı ve ilgisi yazdığı yazılarda görüldüğü gibi, kaleme aldığı hatıratında da görülmektedir. *Menâkıb-ı Târihiyye- Mûsikî* başlıklı hatıratından, mûsikîye tasavvufî sebeplerle ilgi duyduğunu, kitaplardan ve etrafındaki mûsikîyle alâkalı kişilerden her zaman bu alanda bir şeyler öğrenme çabasında olduğunu görmekteyiz.

Sırrî Efendi mûsikî nazariyatına dair ilk bilgileri Üsküp Sanâyi Mektebi'ndeki zâtlardan edinmiştir.⁸ Kendisine bir musiki muallimi bulamayan Sa'deddîn Sırrî Efendi irtibatta olduğu bazı kitapçılarından musikiye dair kitaplar istemiştir. Bunlar Zâtî Bey (1863-1951)'in *Nazariyât-ı Mûsikî*⁹ kitabı ve *Ud Muallimi*¹⁰ risalesidir. Bu eserlerden pek istifâde edemeyen Sırrî Efendi gittiği her yerde ve bulunduğu her mecliste daima mûsikîye dair mâlumât aramıştır. Manastır Rifâî Dergâhı postnişini, amcası Bedreddin Efendi'yi ziyareti sırasında dergâhın

⁷ Ceyhan, *Gencîne Üsküplü Sâdeddîn Sırrî Bazı Yazı ve Şiirleri*, Kocaeli, 2018, s. 50-52; Gönül Paçacı Tuncay, *Önce Söz Kâr-ı Nâtık*, İstanbul, 2018, s. 166.

⁸ Ceyhan, "I. Dünya Harbi Yıllarında Manisa'da Üsküp'lü Bir Mutasavvıf Şair: Sâdeddîn Sırrî ve Hatıraları", s. 1328.

⁹ Mehmet Zâtî Arca, *Kütüphâne-i Mûsikîden Nazariyât-ı Mûsikî*, İstanbul, 1315/1897.

¹⁰ Ali Sâlâhi Bey, *İlâveli Ud Muallimi*, İstanbul, 1340.

müdavimlerinden Neyzen Nazîf Bey'den enstrümanlara ve nota yazımına dair bilgi edinmeye çalışmış, hatta uşşak makamında aksak usulünde bir eseri notaya aldırmıştır.¹¹ Üsküb'e döndüğünde dergâhın zâkirlerinden Hâfız Mehmet ile bu notayı icra etmeye çalışmışlar; bu vesile ile Selânik'ten bir kanun getirtmişler ve kanun ile eseri icraya çalışmışlardır. Sırrî Efendi, Binbaşı Rızâ Bey'in evinde tanıştığı kanun çalan genç bir zabitten kanunun perdelerini öğrenmiştir. Bunun üzerine Hâfız ile birlikte nazariyat kitaplarını inceleyerek kanunun mandalları ile diyez ve bemolleri tayin etmeye ve çeşitli makamlardan sesler yakalamaya uğraşmışlardır. Daha sonra Tanbûri Cemil Bey'in *Rehber-i Mûsikî*¹² adlı eserinden istifade etmişler ve özellikle Hâfız Mehmet kanun icrasında başarılı olmaya başlamıştır.¹³

Âsitanedeki zikirlerle Hafız Mehmet'in kanunla eşliği ve ilahilerin icrasında belli bir seviyenin yakalanmasına rağmen Sırrî Efendi mûsikî alanında gayret göstermeyi bırakmamıştır. Bir yandan İstanbul'dan gelen dervişlere okudukları ilahileri tashih ettirmiş; usûl bakımından eksik olan yerleri tamamlattırmış; bir yandan da irtibatta olduğu bestekâr ve musikişinaslara kendi kaleminden çıkan güfteleri besteletmiştir. Önce bir ud, daha sonra da bir keman alarak bu enstrümanları icraya çalışmıştır. Bu sebeple ismi hâtıratla zikredilmeyen meşhur bir kemâniden ders almış ve daha önceden tanışıklığı olan Selânikli Üdi Ahmet Efendi ile irtibata geçmiştir.¹⁴

1913'de ailesi ile birlikte Manisa'ya göç eden Sa'deddîn Sırrî Efendi Balkan Harbi'nin olumsuz etkileri ile geçim zorluğu çekmeye başlamıştır. Yine bu dönemde askere alımlar nedeniyle huzursuz olan ve ailesinin tek başına kalacağı endişesini taşıyan Sırrî Efendi İttihat ve Terakki Manisa kâtib-i mes'ûlü Avni Bey ve onun idâresindeki mektebin müdürü Yanyalı Şeyh Safvet Efendi vesilesi ile bu mektepte mûsikî muallimliğine atanmıştır. Hâtıratın bu kısmında Sırrî Efendi aktardıkları ile aynı zamanda bizlere o dönemin eğitim hayatı hakkında da fikir vermektedir.¹⁵

Mektebe piyano aldirmek isteyen Sırrî Efendi bu tahsisâta kadar derslerine keman eşliğinde devam etmiş ve talebelere sadece meşk usulü ders yapmamış; nota yazımını da öğretmiştir. İmtihan dönemine kadar talebelerini, eseri notası ile yazabilecek ve keman eşliğinde icra edebilecek seviyeye getirmiştir. Sırrî Efendi kendi görevli olduğu mektebin yanında Kız Nümüne Mektebi'nde de dersler vermiştir.¹⁶

Bestelenmiş Eserleri:

Yaptığımız araştırmalar sonucunda güftesi Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait 7 ilâhi tesbit ettik. Ayrıca güftesi ya da bestesinin kime ait olduğu belirtilmemiş; fakat Sırrî Efendi'nin

¹¹ Bu eserin notaya aldığımız *Hû Deyip Girdik Bu Er Meydânına* ilâhisi olması muhtemeldir.

¹² Tanbûri Cemil Bey, *Rehber-i Mûsikî*, İstanbul: Şamlı İskender, Evkaf Matbaası, 1341.

¹³ Ceyhan, "I. Dünya Harbi Yıllarında Manisa'da Üsküp'lü Bir Mutasavvıf Şair: Sâdeddîn Sırrî ve Hatıraları", s. 1329, 1331.

¹⁴ Ceyhan, "I. Dünya Harbi Yıllarında Manisa'da Üsküp'lü Bir Mutasavvıf Şair: Sâdeddîn Sırrî ve Hatıraları" s. 1331-33.

¹⁵ Ceyhan, "I. Dünya Harbi Yıllarında Manisa'da Üsküp'lü Bir Mutasavvıf Şair: Sâdeddîn Sırrî ve Hatıraları" s. 1341-42.

¹⁶ Ceyhan, "I. Dünya Harbi Yıllarında Manisa'da Üsküp'lü Bir Mutasavvıf Şair: Sâdeddîn Sırrî ve Hatıraları", s. 1345-46.

Mûsikî başlıklı yazısı içerisinde notası verilen bir eseri de güftesinin Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait olması ihtimali ve dönemin tekke mûsikisine dâir bir örnek teşkil etmesi sebebiyle günümüz harfleri ile notaya aktararak çalışmamıza ekledik.

Kudret Kandilinden Bir Nûr Sûzûldü; Güftesi Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait olan Hüseynî makamındaki eserin bestekârı bilinmemektedir. Rifat Çalışkan'ın icrâsından tarafımızca notaya aktarılmıştır. Eser serbest bir usulde icrâ edilmektedir.

Her Nefesde Bul Hayât-ı Câvidân; Güftesi Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait olan Rast makamındaki eserin bestekârı bilinmemektedir. Rifat Çalışkan'ın icrâsından tarafımızca notaya aktarılmıştır. Eserin kendine mahsus bir usulü mevcuttur.

Gönlümde Kaynadı Şâhımın Aşkı; Güftesi Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait olan râhatülervâh makamındaki eserin bestekârı bilinmemektedir. Rifat Çalışkan'ın icrâsından tarafımızca notaya aktarılmıştır. Eserin kendine mahsus bir usulü mevcut olup yürük semâî usulüne iki sekizlik eklenmesi ile ortaya çıkan 8/8'lik bir usulden oluşmaktadır. Eser usul notası ile verilmiştir.

Hû Deyib Girdik Bu Er Meydânına; Güftesi Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait olan Uşşak makamındaki eserin bestekârı bilinmemektedir. Rifat Çalışkan'ın icrâsından tarafımızca notaya aktarılmıştır.

Yetiş İmdâdına Kehfü'l-Emânsın Yâ Resûlallâh; Hûzzâm makamındaki eser, Sa'deddîn Sırrî Efendi'nin 18 Recep 1331/23 Haziran 1913 tarihli *Cerîde-i Sufiyye*'de yayınlanan "Mûsikî" başlıklı yazısı içerisinde yer almaktadır. Güftesi ya da bestesinin kime ait olduğu belirtilmemiştir. Sa'deddîn Sırrî Efendi'nin kendi yazısı içerisinde yer alması, özellikle güftenin kendisine ait olabileceği ihtimalini aklımıza getirse de bu hususta elimizde bir delil bulunmamaktadır. Dönemin tekke mûsikisine dair bir örnek teşkil etmektedir.

Devrân Bu Devrân; Güftesi ve bestesi Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait olarak belirtilen rast makamındaki eser Râik Haznedar'ın sesinden Cüneyt Kosal tarafından notaya alınmıştır. Çalışmamızda eserin Cüneyt Kosal imzalı nüshasını vermeyi uygun gördük.

Mâh-ı Mâtem Geldi Yansın Âşıkân Kan Ağlasın; Güftesi Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait Irak makamındaki eserin bestesi Cüneyt Kosal'a aittir. Her ne kadar Cüneyt Kosal imzalı notada güfte belirtilmemiş ise de araştırmalarımız sonucu güftenin daha önce Sırrî Efendi'nin ricası üzerine Selânikli Üdî Ahmet Efendi tarafından bestelendiğini öğrenerek güftenin Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait olduğunu tespit ettik.¹⁷

Söyler Lisân-ı Âhû; Güftesi Sa'deddîn Sırrî Efendi'ye ait olan Hicaz makamındaki eser 28/ 02/ 2018 tarihinde M. Hakan Alvan tarafından bestelenmiştir.

¹⁷ Ceyhan, "I. Dünya Harbi Yıllarında Manisa'da Üsküp'lü Bir Mutasavvıf Şair: Sâdeddîn Sırrî ve Hatıraları", s. 1333.

Hüseyinî Nefes Kudret Kandilinden Bir Nur Süzüldü

Usûl: Serbest

Güfte: Sa'deddîn Sırrî Efendi
Beste: ?

Kud ret kan di lin den bir nur sü zül dü
Bu nur da ib ti dâ hil kat dü zül dü
Bu Sır rî an la yan bil di ken di ni
Boy nu na do la yıp aşk ke men di ni

Bir bu lut i çin de kal dı ey val lah
Mev cû dât şek li ni al dı ey val lah
E ren ler bâ bın dan al dı pen di ni
Der ya yı vus la ta dal dı ey val lah

kal dı ey val lah hu
al dı ey val lah hu
al dı pen di ni hu
dal dı ey val lah hu

Kudret kandilinden bir nûr süzüldü
Bir bulut içinde kaldı eyvallâh
Bu nûrda ibtidâ hilkat düzüldü
Mevcûdât şeklini aldı eyvallâh

Muhammed Ali'nin nûrudur bu nûr
Verâ-yı vahdetde eyledi zuhûr
kesret içinde olunca mestûr
Herkesi gümâna saldı eyvallâh

Aslından fashından var mı haberin
Evvel âhirde nerdedir yerin
Mebde ü meâdi bilmeyenlerin
Baltası taşa çaldı eyvallâh

Bu Sırrî anlayan bildi kendini
Erenler bâbından aldı pendini
Boynuna dolayıp aşk kemendini
Deryâ-yı vuslata daldı eyvallâh

Rast İlâhi

Her Nefesde Bul Hayât-ı Câvidân

Usûlü kendine mahsus

Güfte: Sa'deddin Sırrî Efendi
Beste: ?

Her ne fes de bul ha yâ tı
Zev ki zik rul lâh i le kat
Sır rî i şey dâ gi bi her
câ vi dâ n
câ na câ n
sub hu şâ m
Hal ka i tev hî de gel â
şık he mân Hal ka i tev
hî de gel â şık he mân

Her nefesde bul hayât-ı câvidân
Halka-i tevhîde gel âşık hemân
Zevk-ı zikrullâh ile kat câna cân
Halka-i tevhîde gel âşık hemân

Bulmak istersen eğer cânânını
Mâsivâdan kes dil ü dâmânını
Behre-yâb et feyz-i Hak'dan cânını
Halka-i tevhîde gel âşık hemân

Olma dünyâ-yı safâ-yı dil-i hayâl
Koy hayâli bezme gel ol ehl-i hâl
Raksın istersen eğer olsun helâl
Halka-i tevhîde gel âşık hemân

Bulmak istersen eğer zevk-i müdâm
Zikr-i Hakk'a sıdk ile kıl ihtimâm
Sırrî-i şeydâ gibi her subh u şâm
Halka-i tevhîde gel âşık hemân

Râhatülervâh Nefes Gönlümde Kaynadı Şâhımın Aşkı

Güfte: Sa'deddîn Sırrî Efendi
Beste: ?

Gön lüm de kay na dı şâ hı mım aş kı
Mu hab bet ol muş tur gön lü me meş ki
Bu Sır rî bil di ren bi len A li dir

İk râ rım la i ma nı m A li dir A li hu hu
Ah di le pey ma nı m A li dir A li hu hu
Lev him le Kur â nı m A li dir A li hu hu

hu hu İk râ rım la i ma nım şa hım dır A
hu hu Ah di le pey ma nım şa hım dır A
hu hu Lev him le Kur â nım A li dır A

li hu
li hu
li hu

Gönlümde kaynadı Şâh'ımın aşkı
İkrârımla imânım Ali'dir (şahımdır) Ali
Muhabbet olmuştur gönlüme meşki
Ahd ile peymânım Ali'dir Ali

Muhammed Ali'dir ezelde kânım
Fâtumatü'z-Zehrâ'dır lahmimle kanım
Hasan Hüseyin'dir cismimle cânım
Ahd ile peymânım Ali'dir Ali

On iki imâma uyar katarım
Ârif olanlara cevher satarım
Mürşid eteğini elde tutarım
Her demde sultânım Ali'dir Ali

Cümle evliyâdan gelen Ali'dir
Devin kalkanını delen Ali'dir
Bu Sırrî bildiren bilen Ali'dir
Levhimle Kur'ân'ım Ali'dir Ali

Uşşâk Nefes Hû Deyip Girdik Bu Er Meydanına

Usûl: Aksak

Güfte: Sa'deddin Sırrî Efendi

Beste: ?

Hû de yip gir dik bu er mey da nı
Baş koy duk pî rin de mü dev râ nı

na Hû de yip gir dik bu
na Baş koy duk pî rin de

er mey da nı na Mür şî din el bağ la
mü dev râ nı na

dik di va nı na Hû Hû mür şî din el bağ la

dik di va nı na

Hû deyip girdik bu aşk (er) meydânına
Mürşidin el bağladık dîvânına
Baş koyduk Pir'in dem ü devrânına
Mürşidin el bağladık dîvânına

Anladık ne imiş Cemâl-i lâ yezâl
Vech-i bâkîdir ol yüz bulmaz zevâl
Etmeyiz bu yüzden gayri ihtizâr
Mürşidin el bağladık dîvânına

Bâb-ı teslîmden girip gördük huzûr
Vuslat-ı Hakk'a erip bulduk sürûr
Sırrî haketti huzûrunda zuhûr
Mürşidin el bağladık dîvânına

Hüzzam Na't-ı Şerîf Yetiş İmdâdıma Kehfü'l-Emânsın Yâ Resûlallâh

Usûl: Düyek

Güfte: ?
Beste: ?

Ye tiş im dâ dı ma keh fül

e mân sın yâ Re sû lal

1. lah (saz...) 2. lah (saz...)

Me la zu mül te câ yı â

ci zân sın yâ Re sû lâl

1. lah (saz...) 2. lah (saz...)

Hu zû ru Hak da is ya nim

de ğil dir ka bi li ta'

1. dat (saz...) 2. dat (saz...)

U sa ta sen şe fi î bi

gü man sîn yâ Re sû lâl

1. lâh (saz...) 2. lah (saz...)

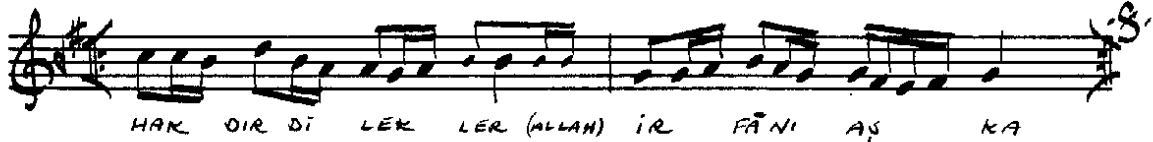
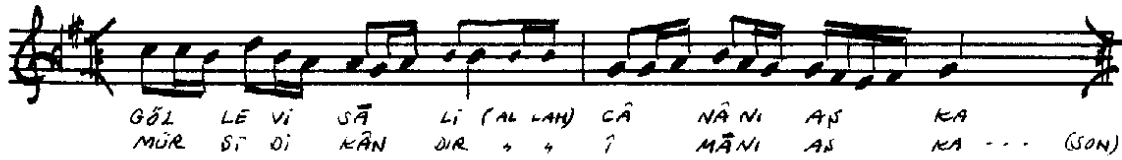
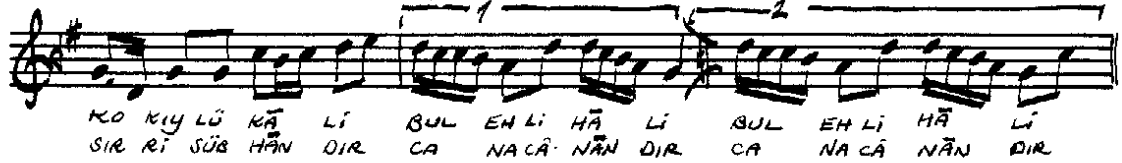
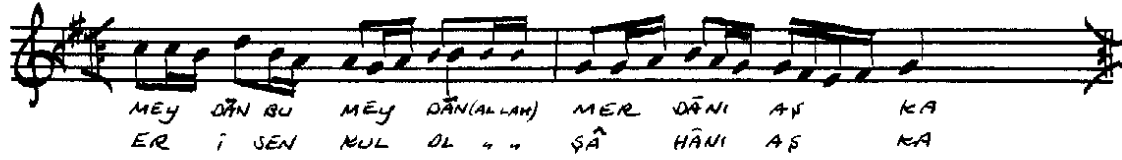
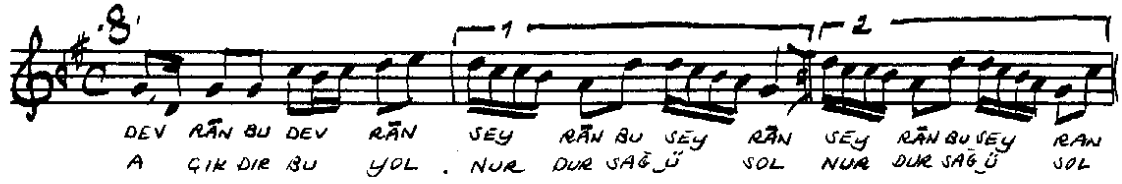
Yetiş imdâdıma kehfü'l-emânsın yâ Resûlallâh
 Melâz u mültecâ-yı âcizânsın yâ Resûlallâh
 Huzûr-ı Hak'da isyânım değildir kâbil-i ta'dât
 Usâta sen şefi-i bî-gümânsın yâ Resûlallâh

Eser, Sa'deddin Sırrî Efendi'nin 18 Recep 1331/23 Haziran 1913 tarihli
 "Cerîde-i Sufiyye"de yayınlanan Mûsikî başlıklı yazısı içerisinde yer almaktadır.

2/3ölü, Sofyan

RAST İLÂHİ-67

Beste = Seyh Sâdeddîn Rifâî Ef.
Gâika = Neyh Sırrî Ef. (Üsküpâ))

Davran bu davran
Seyran bu seyran
Meydan bu meydan
Merdan-e aşka

Ko kuy lü kâli
Bul ehli hâli
Göze visâli
Cânân-e aşka

Gökler felekler
İns ü melekler
Hak'dır dilekler
İrfân-e aşka

Aşk'dır bu yol
Nurdur sağ ü sol
Er isen kul ol
Şâhân-e aşka

Sırr-î Sübhan'dır
Câna cânândır
Mürşid-i kânder
İmân-e aşka

Râik Efendi'nin Vokâf'da
Kasete kaydedilen sesinden
30.10.1989

Emel Kord

Irak İlâhi Mâh- Mâtem Geldi Yansın Âşıkân Kan Ağlasın

Usûl: Devr-i Hindî

Güfte: Sa'deddîn Sırrî Efendi

Beste: Cüneyt Kosal

Mâ hı mâ tem gel di yan sım â şı kan kan ağ la sım

mâ hı mâ tem gel di yan sım â şı kan kan

ağ la sım (Ah) Eşk i le saç sım de ma dem dî de ler kan

1. ağ la sım (Ah) 2. ağ la sım (Ah) Dil ha râ ba

1. bâ de dön sün mâ te min le yâ Hü seyn (Ah)

2. yâ Hü seyn (Ah) Sî ne de dağ lar a çıl sım cis mü can kan

1. ağ la sım (Ah) 2. ağ la sım

Mâh-ı mâtem geldi, yansın âşıkân kan ağlasın
 Eşk ile saçsın dem-â-dem dîdeler kan ağlasın
 Dil harâb-âbâde dönsün, mâteminle yâ Hüseyin
 Sîneden dağlar açılın cism ü cân kan ağlasın

Hicaz İlâhi Söyler Lisân-ı Âhû

Usûl:Sofyan

Güfte: Sa'deddîn Sırrî Efendi
Beste: M. Hakan Alvan

Söy ler li sa nı â hû Lâ i la he il lâ Hû
Eş ya da sır rı es ma her i sim de mi sem mâ
İn san da his si ir fan ol mak ta dır nü mâ yan
Gel dur ma sen de ya hû Lâ i lâ he il lâ Hû
Â lem de laf zu ma na
Bil mek di ler sen ey can
il lâ Hû il lâ Hû Lâ i lâ he il lâ Hû
U çan kuş la a kan su fer yas e der sû be sû
Â şık la rın ni yâ zı mâ şu kun cil ve sâ zı
Kün hi ni kâ tı şâ ir hep mer ci i za mâ ir
Kâ i nâ tın zik ri bu Lâ i lâ he il lâ Hû
Aşk i le de bu sö zü
Sır rı sır rus se â ir
il lâ Hû il lâ Hû Lâ i lâ he il lâ Hû

Sonuç

Çalışmamızda edebiyat ve müzikîye ilgi duyan ve gayretli bir âsitâne şeyhi olan Sa'deddin Sırrî Efendi'nin şimdiye kadar pek bilinmeyen müzikî yönü üzerinde durmaya çalıştık. Bu vesile ile çalışmanın bir bütün oluşturması açısından müzikî hakkında yazdığı yazılara yer verdik ve hatıratında kaleme aldığı müzikîye dair gayret ve meşguliyetleri üzerinde durduk. Hangi seviyede olduğunu bilemesek de keman icrâsı, kanun ve ud sazı ile meşguliyeti, müzikî ıstılahlarına olan hâkimiyeti, musiki konusundaki genel görüşleri, özellikle öğrencilerine nota yazımını öğretmesi ve onlara sazı ile eşlik ederek koro şefliği yapması, Sa'deddin Sırrî Efendi'nin bu alanda sürekli ilerleyen bir gayreti olduğunu göstermektedir şüphesiz. Kendisinin ifadesi ile bir hoca bulamamış, yeni talebelerin arasına da karışamamış olsa da müzikîyi dönemin nazariyat kitaplarından ve irtibatta olduğu musikişinaslardan şahsî gayreti sayesinde öğrenmiştir.

Çalışmamızda özellikle güftesi Sa'deddin Sırrî Efendi'ye ait kadim tekke geleneğimiz vasıtasıyla günümüze kadar ulaşmış ilahileri tespit etmeyi, bunları notaya alarak zengin müzikî kültürümüze katkıda bulunmayı hedefledik. Bu eserler 1956 yılında Türkiye'ye göç eden Üsküp Rifâi Âsitânenin 6. şeyhi Mustafa Haznedar Baba ve oğlu Râik Haznedar vasilesi ile günümüze ulaşmıştır. Eserler son dönem Osmanlı tekke müzikîsinin Balkanlardan günümüze kalan örnekleri olması açısından önemlidir. Bu sebeple eserlerde yer yer bölgenin müzikal esintileri usûl ve melodide kendisini hissettirir. Bunların yanında kendi yazısı içerisinde yer verdiği hüzzam ilâhi ise İster İstanbul'da ister Üsküp'te icrâ edilmiş olsun dönemin tekke müzikîsine dair güzel bir örnektir.

Kaynaklar

- Beyatlı, Yahya Kemal, *Çocukluğum Gençliğim Edebi ve Siyâsî Hâtıralarım*, İstanbul: Fetih Cemiyeti Yayınları, 2018.
- Ceyhan, Adem, "I. Dünya Harbi Yıllarında Manisa'da Üsküp'lü Bir Mutasavvıf Şair: Sâdeddin Sırrî ve Hatıraları", *Geçmişten Günümüze Manisa Şehzade III. Mehmed ve Manisa Tarihi-Kültürü-Ekonomisi*, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Rektörlük Basımevi, 2018.
- *Gencine Üsküplü Sâdeddin Sırrî Bazı Yazı ve Şiirleri*, Kocaeli: KÜV Yayınları, 2018.
- "Üsküplü Mutasavvıf-Şair Sâdeddin Sırrî Hayatı, Bazı Yazı ve Şiirleri II", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Manisa, 2013.
- Feyzu'l-Sabah*, İstanbul, 1985.
- Kara, Mustafa, "Basra Bursa Bosna Güzergâhında Bir Mola: Üsküb Rifâi Tekkesi", *Keşkül*, sayı 28, İstanbul: Sûfi Kitap, 2013.
- Paçacı Tuncay, Gönül, *Önce Söz Kâr-ı Nâlık*, İstanbul: Üsküdar Belediyesi, 2018.
- Sa'deddin Sırrî, "Mûsikî", *Cerîde-i Sûfiyye*, 18 Receb 1331/10 Haziran 1329/ [23 Haziran 1913], nr. 50, s. 17-19.

Musical Aspect of Sheikh of Skopje Asitane Sa'deddîn Sırrî and his Composed Lyrics

Abstract

Sa'deddîn Sırrî Efendi, one of the sheikh of the Skopje Rifai Asitane, is a person who is interested in literature and music, and sensitive to events that took place in his time. He is enthusiastic about education. He lived a life that witnessed the end of one era and the beginning of another. More specifically, his efforts as a sheikh of asitane, not any tekke, have been a bridge between Istanbul and Skopje in the dervish lodge's music. He tried to transfer the culture of the dervish lodge to the next generations. And for this he made musicians correct the compositions, he tried to be in unity with Istanbul dervish lodge's music and contributed to this accumulation by encouraging the creation of new compositions.

In our study, we discussed the musical aspect of Sa'deddîn Sırrî Efendi, which was not emphasized before. After giving brief information about his life, we included his writings about music. Thus, we aimed to take his views and activities on music as a whole. Later on, we included efforts in music and teaching music in Manisa. This section, which we mentioned the memories of Sa'eddeddin Sırrî Efendi about the music, presents the connection of the musics in dervish lodges between Istanbul and Rumeli at the beginning of the 20th century. It also gives an idea about music books' existence in Rumelia at the time. Sırrî Efendi's teaching in Manisa provides clues about the musical education of the period.

At the end of our study we present the notes that have been reached today -with occasions Skopje Rifai Asitane's 6. sheikh Mustafa Haznedar and his son Raik Haznedar who immigrated to Turkey in 1956- and notated by us from Rifat Çalışkan's performance. When we consider the people in the line that provide these hymns to the present day, the hymns go back almost a century ago and they shed some light on the dervish lodge music of the Rumeli of that period. In our study, we also included new compositions of Saudeddin Sırrî Efendi's lyrics. One of them is a composition of Cüneyt Kosal, whose identity is not specified. As a result of our research, it has been determined that the lyric belongs to Sadeddin Sırrî Efendi. The other hymn is a lyric of Sırrî Efendi, which was composed by M. Hakan Alvan in 2018. We have added a hymn, whose lyric and composition is not known from whom, but Sırrî Efendi included in his writing, to be recorded as an example of the music of the period.

Thus, we presented the views of Sa'eddeddin Sırrî Efendi, who was a sheikh in the Skopje Rifâi Âsitâne in the beginning of the 20th century and Sa'eddeddin Sırrî's lyrics in our music collectively.

Keywords: Sa'deddîn Sırrî, music, Rifâi, lodge music, Skopje.